

Dr. Bedő Albert: Az Országos Erdészeti Egyesület alakulásának idejéből II.

1864-ik évi június havától kezdve pedig e soroknak íróját is, ki akkor végezte az erdőakadémiát, melyre jogi tanulmányok hallgatása és azokból való vizsgálatok letétele után az 1862. évi politikai szolgálat körében történt fordulat következtében iratkozott be, s így koránál fogva is az érettebb felfogású ifjakhoz volt számítható, mint szerkesztőségi-segédet a lap állandó belső munkatársául maguk mellé vették azzal a közös megállapodással, hogy gyakorlati szolgálatát, amelyet az akkori viszonyok szerint különben is díjtalanul kellett volna teljesítenie, Wagner szolgálata helyén végezze. Minthogy az egylet 1864. évi közgyűlése Selmecezen volt megtartandó, s így az erre nagyszámú odavárt szakemberekkel való érintkezésre nyílt alkalom, ez a gyűlés arra is fel-használandó lett volna, hogy a megjelenő tagok és szaktársak között a magyar erdészeti ügyének megbízható újabb barátok, s egy pár írásra hajlandó új munkatárs szereztessék, s hogy ezek csatlakozásával az akkor még hosszabb időre élni látszó nemzetellenes kormányzatnak tartama alatt a lap útján már elfoglalt tér szűkebbre szorítható ne legyen.

Ezzel az alkalommal is igazolódott azonban, hogy az ember tervez, Isten végez mert újabb váratlan hivatalos csapás lepte meg ügyünk szolgálát, mennyiben még a közgyűlés idejének elérése előtt, mint villám a derült égből, sújtott le a bécsi pénzügyminisztériumnak az az intézkedése, mellyel Wagnert akadémiai segédtanári állásából, az országnak akkor még félreeső, s a főközlekedési erektől távollévő Nagybányára, az ottani erdőhivatalhoz császári királyi főerdésznek nevezte ki, mintegy biztató feleletül arra, hogy a részéről kért visegrádi erdőmesteri állomást, melyről a Pesttel való kedvező összeköttetés alapján az Erdészeti Lapok szerkesztését állandóan folytathatni remélte, Prindl András znióváraljai erdőmesterrel töltötte be.

Ugyanazzal a céllal tették ezt, mint amelyet Divaldnak Eisenzerbe való áthelyezésével elérni akartak; míg viszont e sorok írója ingyenes gyakorlati szolgálatra a temesvári pénzügyigazgatóságához lett beosztva, ahol abban az időben egy igen buzgó magyarfaló erdőtanácsos működött, s amely igazgatóságnak hivatali területe az akkori osztrák fogalmak szerint Magyarországtól elválasztott tartományok tekintetű, s amint az az időre vonatkozó közigazgatási kormányzat és a térképek is igazolják, Magyarország határán kívül a Szerb vajdaság területébe esett.

Az egyleti közgyűlésen jelentek meg a körében az újjáalakítás mikéntjéről beszélni anélkül, hogy az a jövőnek ne ártott volna, a bécsi minisztérium újabb elesüggesztő intézkedése után szó sem lehetett, hanem október első hetének egyik szép verőfényes napján Wagner és neje a szerkesztőségi segéddel együtt, Wagnernek Selmecezen a Kórház utcában lévő házából útra keltek, hogy kocsin Párkány-Nánára (akkor Esztergom-Nána), s innen vasúton Pesten át új állomáshelyeikre utazzanak, Wagner és neje Nagy-Bányára és e sorok írója, hogy a neki időközben felajánlott gimnáziumi tanári állásáról lemondva és Temesvárnak is hátat fordítva, Divaldnál a vukovári uradalom évi 200 frt-tal díjazott szolgálatába lépjen.

A lapok szerkesztésének vitelére újabban gyakorolt közvetett akadályozás szintén nem érte célját, de meg volt az a hatása, hogy mind Divaldban, mind Wagnerben erősebbé vált az a meggyőződés, hogy a hazai erdőgazdaságnak teendő szolgálat érdekében szorosabban kell a magyar erdész egylet köréhez csatlakozni; mert amint Magyarországon politikailag kétes időben mindig tapasztalható volt, hogy a nemzet fiainak minden rétegé-

ben található olyanok, kik a hatalommal való tartást választják, vagy szint nem vallva visszavonultan várnak, úgy akkor is érezhető volt az emberi gyarlóságnak az a természete, mely szerint az emberek közül több szeret bátrabban beszélni, mintsem bátran cselekedni; ha pedig előáll a határozott színvallást követelő alkalom, akkor azt keresik, hogy merre van a nagyobbik erő, amely nekik használhat vagy árthat, s ekkor aztán szép hallgatva, vagy esetleg maguk részéről is rugva egyet a hatalomban gyengébben, hagyják az igazságot igazságnak s a hazafiast hazafinak lenni és az erő mellé sompolyognak, hogy az váljék igazsággá és hazafiassá!

A viszonyok ismeretéből kifolyólag gondolni kellett arra, hogy megadhatat a lap pártolása s a mutatkozó mostoha viszonyok esetében válságos lehet helyzete, míg ha az erdész egylettel jön szerves összefüggésbe, biztosabbá válik fenntarthatása.

Ezért történt aztán egyfelől Divald és Wagner s másfelől az egylet között megállapodás abban, hogy Wagner anyagi felelőssége mellett az egylet 1865-ben a lap kiadásának nyomdai gondozását Gervay N. ügyvéd segítése mellett Brenner Miklós pénzügyi fogalmazó és egyleti titkár útján végzi.

Az egylettel fennállott és fennebb jelzett megállapodás idején az egylet az Erd. Lapok 1864-ben 177 egyleti tag után és 1865-ben 128 tag után fizetett. Így történt, hogy az 1865-ben Pozsonyban megjelenő Lapoknak szerkesztője, kihez a kéziratok intézendők voltak, Nagybányán lakott, s belső munkatársai Vukováról segédkeztek.

Az ország három egymástól igen távol eső pontjáról végzett közös munkálkodás nem hozott kedvezőbb anyagi helyzetet az Erdészeti Lapoknak, az erdész egylet pedig a magyar irányzatot nem emelő munkásságát tovább folytatta, míg Divald és Wagner ismét az egylet újjáalakításának teendőire gondoltak, ami az év közepén a királynak és a királynénak 1865. június 8-án Pestre való jövele után beállott kedvezőbb politikai fordulattal, s az országgyűlésnek ugyanazon évi decemberre történt összehívása által biztató reményt is nyújtott.

Ekkor elhatározták, hogy 1866-tól kezdve az Erdészeti Lapok kiadásával Pestre kell jönni, abba a mezőgazdasági ismereteknek, a földbirtokosok bevonása és az erdészetre akkor még befolyásosabb működési hatáskörben álló gazdatisztek megnyerése végett tért kell nyitni, s jövőre Erdészeti és Gazdasági Lapok című alatt kiadni, hogy ennek útján is több alkalmasabb egyén legyen nem csupán előfizetőnek, de az ügy szolgálatának és jövőjének is megnyerhető.

Ennek alapján jelentek meg az Erdészeti Lapok 1866 és 1867-ben „Erdészeti és Gazdasági Lapok”, című alatt. A viszonyok érése az 1865 év vége felé csaknem újjal kezdette mutatni, hogy vagy az új egylet alakítását vagy a régi egyletnek teljesen újjáalakítását kézbe kell venni; amire kedvező alkalom volt, hogy a régi egylet elnöke herczeg Eszterházy Pál és első alelnöke Wessely József, ki az osztrák államvasutak uradalmának volt igazgatója, az egyletnél betöltött állásaikról lemondottak, s a pozsonyi pénzügyigazgatóság feloszlata után a Wessely helyett jött új alelnöknek Thieriot-nak Triesztbe, s a titkárnak Brenner Miklós-nak Budára való áthelyezése következtében az egyik alelnöki és a titkári állás is betöltendő lévén, utóbbira a pályázat 1866 január 1-én március 1-re szóló határidővel 525 frt évi fizetéssel, a német folyóirat szerkesztéséért járó évi 200 frt tiszteletdíjjal és az egylet helyiségében való szabad lakással, mely egy kis szobából állott, ki is iratott.

Ez a körülmény az akkori magyar erdész egyesület viszonyaiban kétségtelenül oly állapotot teremtett, mely a siker reményével volt felhasználható, s e czélból Divald és Wagnernek az elnöki és titkári állásoknak megfelelő egyének által való betöltéséről kellett gondoskodni, akikre a várt újjáalakítás esetén a további munkásság megnyugvással lesz bízható.

Az elnök személyét illetőleg Keglevich Béla grófra gondoltak, bár még nem lehetett biztosra venni, ha vajjon a gróf, aki az időben közéleti szereplésének zenitjén állott s hivatottnak volt ismerhető arra is, hogy a beállandó alkotmányos életben a közügyek intézésének körében vegyen tevékenyebb részt, kiterjedtebb politikai elfoglaltsága miatt vállalkozik-e a szerény viszonyok között újjászületésre jutó egyesület elnökségére.

A titkár személyét könnyebb volt megtalálni, mert rendelkezésre állott a reformálók belső munkatársa, s Wagner levelére és Divaldnak élő szóval kifejezett kívánságára e sorok írója, miután a megelőző ősszel a Dunának erős hullámmáza, a személyszállító gőzösnek alulról Vukovárra való menetrend szerinti érkezését 21 órán át késleltette, s ezzel a tanári pályához való visszatérő elutazásában a véletlenség legnagyobb játékaival megakadályozta, késznek nyilatkozott arra, hogy bár szerény, de biztos fizetésű állását elhagyva, az akkor kétes jövőt ígérő, s alig fizetőképességű egyesületnek, melynek az Erdészeti Lapokra szánt évi 800 frt-os költségvetési tételét kevéssel megelőzőleg évi 150 frt-ra kellett leszállítani, szolgálatába lépjen, s pályázati kérését beadta abban a reményben, hogy nem sokáig lesz kötelessége az egyesület körében német nyelven hivataloskodni és német folyóiratot szerkeszteni.

A pályázat első elbírálása alkalmával a kapós állomásra jelentkezett 2 magyar illetőségű, 1 csehországi és 1 felső-ausztriai pályázó közül az egyesületi választmány Scherffel Róbert Iglo város erdészében remélte a maga igényeinek megfelelő férfit találni és e sorok íróját mellőzte.

Scherffel azonban már a pályázat eldöntése előtt tudomást szerzett arról, hogy az egyesület körében tüzetesebb magyarnyelvű munkásság vár személyére, s régen tudta azt is, hogy az egyesületnek, ha fennállani akar, teljesen magyarrá kell lennie, s ezzel az alkalommal aztán létének kérdése is előtérbe fog lépni, kinevezési okmányát a titkárságról való lemondás kijelentése mellett azzal a megokolással küldötte vissza, hogy a választási okmányban sem állása a választmánnyal és az egész egyesülettel szemben, sem hivatalos kötelessége pontosan és úgy körvonalazva nincsen, hogy ezáltal szolgálati viszonya a jövőre nézve biztosan megállapítva lenne; de viszonyai is időközben úgy változtak, hogy más tekintetben is Iglón köve van.

Hogy mennyire nem bízott az újjáalakítás munkáiban s az egyesület jövőjében, ezt azzal is bizonyította, hogy az egyesület újjáalakítása után rövid idő múlva ki is lépett annak kebeléből, hogy aztán később ismét csak visszatérjen annak kötelékébe.

Midőn ez a lemondás a választmánnyal 1866. április 29-én bejelentve lett, a Divald és Wagner által dr. Bartha Béla és Gervay Nándor választmányi tagoknál tett újabb közbelépés alapján, Gervay az előbbi pályázók között második helyre sorolt, második magyar pályázó megválasztását ajánlotta, s hosszabb vita után, mely alatt a már kilátásba kerülő háború előszelének érzésében egyik tag részéről indítvány tételével, a titkári állomás betöltését a bécsi kiállítás bezárása utáni időre halasztani, a választás mégis megtörtént, s e sorok írója lett az egyesület titkára.

Ezúton lett valósággá az, hogy a Hargita alján, a Szép-mező szomszédságában született székely fiú, jóllehet magyar volt az első szó, melyet hallott, mégis irodalmi munkásságának első könyvéhez kénytelen-kelletlen német előszót adott, s német ügyvitellel végzendő szolgálatot magyar érdekekben elfogadott.

Az új titkár pozsonyi állomására Vukovárról május 30-án indult el Divald Adolffal és nejevel, hol a megelőző napon Divald igen kedvelt kis leányának temetése volt, s a szülők e családi szomorúságuk könnyebb leküzdése végett is Pestre és Bécsbe utaztak rokonaik és barátaik látogatására. Már ez utunkban velünk együtt szállított a „Hildegardé” gőzös a csehországi csatatérre szánt bácskai katonákat, s Divald a háború esélyére való utalással figyelmeztetett a közgyűlésnek bekövetkező elhalasztására.

Pestre május 31-én este érkezünk és itt Divaldnak célja volt Keglevich Béla gróf elnökségének kérdését már ez alkalommal tisztába hozni, míg e sorok írója másnap az egyesület alelnökénél Pálffy István grófnál tisztelgett és este a hajóval Pozsonyba utazott s új állomását június 2-án elfoglalta.

Divaldnak már ez alkalommal sikerült Bérczi Károly segédkezése mellett Keglevich Béla gróftól az egyesület újjáalakíthatása esetére elnökül megnyerni, aki azután erre való tekintettel, néhány nap múlva az egyesület tagjai sorába is lépett.

Ezután már az új titkár előtt az volt a nagy kérdés, hogy a Losoncra kitűzött közgyűlésre, ha ennek elhalasztása nem válik szükségessé, az új irányzat hívei közül minél többen megjelenjenek, s ezek segítségével, s Divaldnak és Wagnernek, Gombossynak és Bérczinek, Barthának és Gervaynak a tárgyalásokban való részvételre tervbe vett megjelenésével, elérhető legyen ott annak kivitele és elhatározása, hogy az egyesület székhelye Budapestre áttéssék, ügyvitelük magyar hivatalos nyelven történjék, s kiadványai csupán magyar nyelven szerkesztessenek.

(Folytatjuk)

Forrás: *Erdészeti Lapok*, 1906. december

Az Erdészeti és Gazdászati Lapok címlapja (1866. január)